

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 12. novembra 2019*

„Neizpolnitev obveznosti države – Sodba Sodišča, s katero je bila ugotovljena neizpolnitev obveznosti –
Neizvršitev – Direktiva 85/337/EGS – Soglasje in gradnja polja vetrnih elektrarn – Projekt, ki ima
lahko znatne vplive na okolje – Neobstoj predhodne presoje vplivov na okolje –
Obveznost regularizacije – Člen 260(2) PDEU – Predlog za naložitev denarne kazni in
pavšalnega zneska“

V zadevi C-261/18,

zaradi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 260(2) PDEU, vložene 13. aprila 2018,

Evropska komisija, ki jo zastopata M. Noll-Ehlers in J. Tomkin, agenta,

tožeča stranka,

proti

Irski, ki jo zastopajo M. Browne, G. Hodge in A. Joyce, agenti, skupaj z G. Gilmore, BL, J. Connollyjem
in G. Simonsom, SC,

tožena stranka,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, R. Silva de Lapuerta, podpredsednica, J.-C. Bonichot (poročevalec),
A. Arabadjiev, predsednika senata, A. Prechal, predsednica senata, M. Safjan in S. Rodin, predsednika
senata, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, sodnika, C. Toader, sodnica, F. Biltgen, sodnik, K. Jürimäe,
sodnica, in C. Lycourgos, sodnik,

generalni pravobranilec: G. Pitruzzella,

sodna tajnica: R. Șereș, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 1. aprila 2019,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 13. junija 2019

izreka naslednjo

* Jezik postopka: angleščina.

Sodbo

1 Evropska komisija s tožbo Sodišču predlaga, naj:

- ugotovi, da Irska s tem, da ni sprejela ukrepov za izvršitev sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), kar zadeva drugo alineo točke 1 izreka te sodbe, ni izpolnila obveznosti na podlagi člena 260 PDEU;
- Irski naloži, da Komisiji plača pavšalni znesek v višini 1.343,20 EUR, pomnožen s številom dni, ki so potekali med izrekom sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), in bodisi datumom, ko bo Irska izvršila to sodbo, bodisi datumom, ko bo ta sodba izdana, če se bo to zgodilo pred datumom izvršitve sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), pri čemer je minimalni pavšalni znesek 1.685.000 EUR;
- Irski naloži plačilo denarne kazni v višini 12.264 EUR na dan od datuma izdaje sodbe v tej zadevi in do datuma, ko bo Irska izvršila sodbo z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), in
- Irski naloži plačilo stroškov.

Pravni okvir

Direktiva 85/337/EGS, preden je bila spremenjena z Direktivo 97/11

- 2 Direktiva Sveta 85/337/EGS z dne 27. junija 1985 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 1, str. 248) je v členu 2(1), (2) in (3), prvi pododstavek, določala:

„1. Države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da se pred izdajo soglasja za izvedbo presodijo vplivi projektov, ki bodo, med drugim zaradi svoje narave, velikosti ali lokacije, verjetno pomembno vplivali na okolje.

Ti projekti so opredeljeni v členu 4.

2. Presajo vplivov na okolje se lahko vključi v obstoječe postopke za izdajo soglasja za izvedbo projektov v državah članicah, oziroma, če to ne gre, v druge postopke ali v postopke, ki se jih mora uvesti za usklajevanje s cilji te direktive.

3. Države članice lahko v izjemnih primerih določen projekt v celoti ali delno izvzamejo iz določb, ki jih določa ta direktiva.“

- 3 Člen 3 te direktive je določal:

„V presoji vplivov na okolje bodo glede vsakega posameznega primera in skladno s členi 4 do 11 na primeren način opredeljeni, opisani in ocenjeni neposredni in posredni vplivi posameznega projekta na naslednje dejavnike:

- ljudi, živalstvo in rastlinstvo;
- tla, vodo, zrak, podnebje in krajino;
- medsebojnih vplivov dejavnikov, navedenih v prvi in drugi alineji;

– materialno lastnino in kulturno dediščino.“

4 Člen 4 navedene direktive je določal:

„1. Ob upoštevanju člena 2(3) so projekti skupin, naštetih v Prilogi I, predmet presoje v skladu s členi 5 do 10.

2. Projekti skupin, naštetih v Prilogi II, se presodijo v skladu s členi 5 do 10, če države članice menijo, da njihove značilnosti tako zahtevajo.

S tem namenom lahko države članice med drugim določijo posebne vrste projektov kot predmet presoje, oziroma lahko postavijo merila in/ali pragove, po katerih se določi, katere izmed projektov iz skupin, naštetih v Prilogi II, se presoja skladno s členi 5 do 10.“

5 Člen 5 Direktive 85/337 je določal:

„1. V primeru projektov, pri katerih se mora po členu 4 presoditi vpliv na okolje v skladu s členi 5 do 10, države članice sprejmejo potrebne ukrepe, ki zagotovijo, da nosilec projekta v primerni obliki priskrbi informacije, določene v Prilogi III, v kolikor:

- (a) države članice menijo, da so te informacije pomembne za dano stopnjo postopka izdaje soglasja in za specifične značilnosti določenega projekta ali vrste projekta in za lastnosti okolja, na katere bo projekt verjetno vplival;
- (b) države članice menijo, da lahko od nosilca projekta upravičeno zahtevajo, da zbere te informacije, med drugim ob upoštevanju tekočega poznavanja in metod presoje.

2. Informacije, ki jih mora zagotoviti nosilec projekta skladno z odstavkom 1, vključujejo vsaj:

- opis projekta, ki obsega informacije o lokaciji, zasnovi in velikosti projekta,
- opis predvidenih ukrepov, da bi se izognili pomembnim škodljivim vplivom, jih zmanjšali in po možnosti odpravili,
- podatke za potrebe opredelitve in presojo glavnih verjetnih vplivov projekta na okolje,
- netehnični povzetek informacij, navedenih v alinejah 1 do 3.

3. Kjer menijo, da je potrebno, države članice zagotovijo, da bodo vsi organi, ki imajo ustrezne informacije, dali te informacije na razpolago nosilcu projekta.“

6 Člen 6 Direktive 85/337 je določal:

„1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev, da imajo organi, ki bodo verjetno obravnavali projekt zaradi svojih posebnih okoljskih odgovornosti, možnost izraziti svoje mnenje o prošnji za soglasje za izvedbo. Države članice določijo organe, s katerimi se posvetuje v ta namen na splošno ali v vsakem posameznem primeru, ko se poda zahteva za soglasje za izvedbo. Informacije, zbrane skladno s členom 5, se posredujejo tem organom. Podrobnejše ureditve posvetovanja določijo države članice.

2. Države članice zagotovijo, da:

- bodo vse prošnje za soglasje za izvedbo in vse informacije, zbrane skladno s členom 5, dane na razpolago javnosti,

– bo imela zadevna javnost možnost izraziti mnenje pred začetkom izvedbe projekta.

[...]“

7 Člen 7 te direktive je določal:

„Če se država članica zaveda, da bo projekt verjetno pomembno vplival na okolje v drugi državi članici, ali kjer tako zahteva država članica, ki bo verjetno znatno prizadeta, država članica, na katere ozemlju se namerava izvajati projekt, posreduje informacije, zbrane skladno s členom 5, drugi državi članici istočasno, kot jih da na razpolago svojim državljanom. Take informacije služijo kot temelj za vse potrebne posvete v okviru dvostranskih odnosov med dvema državama članicama na vzajemni in enakovredni podlagi.“

8 Člen 8 te direktive je določal:

„Informacije, zbrane skladno s členi 5, 6 in 7, se morajo upoštevati v postopku za pridobitev soglasja za izvedbo.“

9 Člen 9 te direktive je določal:

„Ko je posamezna odločitev sprejeta, pristojni organi obvestijo zadevno javnost o:

- vsebini odločitve in vseh pogojih, ki iz nje izhajajo,
- vzrokih in premislekih, na katerih temelji odločitev, kjer zakonodaja držav članic tako določa.

Podrobne postopke glede takih informacij določijo države članice.

Če je bila skladno s členom 7 obveščena še kakšna država članica, bo obveščena tudi o zadevni odločitvi.“

10 Člen 10 Direktive 85/337 je določal:

„Določbe te direktive ne vplivajo na obveznost pristojnih organov, da upoštevajo omejitve, ki jih nalagajo nacionalni zakonski in upravni predpisi ter priznane pravne prakse, kar zadeva industrijsko in poslovno skrivnost in varovanje javnega interesa.

Kjer se uporablja člen 7, za posredovanje informacij drugi državi članici in sprejem informacij s strani druge države članice veljajo omejitve v državi članici, v kateri je predlagan projekt.“

11 V Prilogi II k Direktivi 85/337 so bili naštet projekti iz člena 4(2) te direktive, to so tisti, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje le, če države članice menijo, da njihove značilnosti tako zahtevajo. Tako so bili v točki 2(a) te priloge navedeni projekti pridobivanja šote in v točki 2(c) projekti pridobivanja mineralnih snovi, kot so marmor, pesek, prod, skrilavec, fosfati in kalijev karbonat, razen kovinskih mineralnih snovi in mineralnih energetske surovine.

Direktiva 85/337, potem ko je bila spremenjena z Direktivo 97/11

- 12 Direktiva 85/337/EGS, kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 97/11/ES z dne 3. marca 1997 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 3, str. 151), v členu 2(1), (2) in (3), prvi pododstavek, določa:

„1. Države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da so pred izdajo soglasja projekti, ki bodo verjetno pomembno vplivali na okolje, med drugim zaradi svoje narave, velikosti ali lokacije, predmet zahteve za izdajo soglasja za izvedbo in presojo njihovih vplivov. Ti projekti so opredeljeni v členu 4.

2. Presoja vplivov na okolje se lahko vključi v obstoječe postopke za izdajo soglasja za izvedbo projektov v državah članicah, oziroma, če to ne gre, v druge postopke ali v postopke, ki se jih mora uvesti za usklajevanje s cilji te direktive.

[...]

3. Brez poseganja v člen 7 lahko države članice v izjemnih primerih določen projekt v celoti ali delno izvzamejo iz določb v tej direktivi.“

- 13 Člen 3 te direktive določa:

„Presoja vplivov na okolje na primeren način glede na vsak posamezni primer in skladno s členi 4 do 11 opredeli, opiše in presodi neposredne in posredne vplive projekta na naslednje dejavnike:

- ljudi, živalstvo in rastlinstvo;
- tla, vodo, zrak, podnebje in krajino;
- materialno lastnino in kulturno dediščino;
- medsebojne vplive dejavnikov, navedenih v prvi, drugi in tretji alineji.“

- 14 Člen 4 navedene direktive določa:

„1. Ob upoštevanju člena 2(3) se projekte, ki so naštet v Prilogi I, presoja skladno s členi 5 do 10.

2. Ob upoštevanju člena 2(3) države članice za projekte, ki so naštet v Prilogi II, s:

(a) preverjanjem za vsak primer posebej,

ali

(b) pragovi ali merili, ki jih postavi država članica

odločijo, ali se bo projekt presojal skladno s členi 5 do 10.

Države članice se lahko odločijo za uporabo obeh postopkov, navedenih v točkah (a) in (b).

3. Med preverjanjem za vsak primer posebej ali postavljanjem pragov ali meril za namen odstavka 2 se upoštevajo ustrezna izbirna merila, določena v Prilogi III.

4. Države članice zagotovijo, da je odločitev pristojnih organov v skladu z odstavkom 2 na razpolago javnosti.“

- 15 V točki 3(i) Priloge II k tej direktivi so navedeni obrati za izkoriščanje energije vetra za proizvodnjo elektrike (vetrne elektrarne).
- 16 V skladu s točko 13 iste priloge je treba vsako spremembo ali razširitev projektov, navedenih v Prilogi I ali Prilogi II, ki so že dovoljeni, izvedeni ali se izvajajo in imajo lahko pomembne škodljive vplive na okolje, obravnavati kot projekt, za katerega velja člen 4(2) Direktive 85/337.
- 17 V Prilogi III k Direktivi 85/337 v zvezi z izbirnimi merili iz člena 4(3) iste direktive je pojasnjeno, da je treba upoštevati značilnosti projektov, predvsem onesnaževanje in obremenjevanje ter tveganje nastanka nesreč, ob upoštevanju zlasti uporabljene snovi in tehnologije. V isti prilogi je navedeno, da je treba upoštevati okoljsko občutljivost določenih geografskih območij, ki jih bodo projekti verjetno prizadeli, zlasti ob upoštevanju absorpcijske sposobnosti naravnega okolja, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti nekaterim območjem, med katerimi so gorska in gozdna območja.

Sodba z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380)

- 18 Sodišče je v sodbi z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), razsodilo, da Irska s tem, da ni sprejela vseh potrebnih ukrepov za zagotovitev:
- da se presodi, ali je za projekte, ki spadajo na področje uporabe Direktive 85/337, v različici pred ali po spremembah, uvedenih z Direktivo 97/11 (v nadaljevanju: Direktiva 85/337), preden so ti projekti v celoti ali deloma izvedeni, treba izvesti presojo vplivov na okolje, in da se, če bodo verjetno pomembno vplivali na okolje zaradi svoje narave, velikosti ali lokacije, izvede presoja njihovih vplivov v skladu s členi od 5 do 10 Direktive 85/337, ter
 - da se pred izdajo soglasij za gradnjo polja vetrnih elektrarn in za povezana dela v Derrybrienu v okrožju Galway (Irska) ter pred izvedbo del opravi presoja vplivov projekta na okolje v skladu s členi od 5 do 10 te direktive,
- ni izpolnila svojih obveznosti iz členov 2, 4 in od 5 do 10 Direktive 85/337.
- 19 Glede drugega očitka v zvezi z opustitvijo presoje vplivov polja vetrnih elektrarn in povezanih del v Derrybrienu (v nadaljevanju: polje vetrnih elektrarn) na okolje je Sodišče odločilo, da obstaja neizpolnitev obveznosti na podlagi obrazložitve, navedene v točkah od 94 do 111 sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380).
- 20 Natančneje, glede prvih dveh faz gradnje projekta polja vetrnih elektrarn je Sodišče v točki 98 navedene sodbe navedlo, da bi Irska morala presoditi vplive projektov v zvezi s to gradnjo, če bi ti med drugim zaradi svoje narave, velikosti ali lokacije, verjetno pomembno vplivali na okolje.
- 21 V zvezi s tem je v točki 103 navedene sodbe odločilo, da so lokacija in velikost projektov pridobivanja šote in mineralnih snovi ter gradnja cest in bližina reke konkretne značilnosti, iz katerih izhaja, da bi bilo treba navedene projekte, ki jih ni mogoče ločiti od postavitve 46 turbin na veter, obravnavati kot projekte, ki bodo verjetno pomembno vplivali na okolje in za katere bi bilo torej treba izvesti presojo njihovih vplivov na okolje.
- 22 Poleg tega je Sodišče glede prošnje za soglasje v zvezi s tretjo fazo gradnje polja vetrnih elektrarn in spremembo prvih dveh faz gradnje, za kateri je bilo prvotno dano soglasje, v točki 110 navedene sodbe ugotovilo, da so postavitev 25 novih turbin, gradnja novih dovoznih poti in sprememba prvotno dovoljene vrste turbin na veter, kar naj bi povečalo proizvodnjo elektrike, projekti, ki lahko pomembno vplivajo na okolje, zato bi moral zanje, preden so dovoljeni, veljati postopek v zvezi z zahtevo za soglasje za izvedbo in v zvezi s presojo njihovih vplivov na okolje v skladu s pogoji, določenimi v členih od 5 do 10 Direktive 85/337.

Predhodni postopek in postopek pred Sodiščem

- 23 Komisija je po tem, ko je bila razglašena sodba z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), od Irske z dopisom z dne 15. julija 2008 zahtevala, naj ji v roku dveh mesecev od izdaje sodbe predloži informacije o ukrepih, ki jih je sprejela za izvršitev te sodbe. Irska je z dopisom z dne 3. septembra 2008 med drugim potrdila, da to sodbo popolnoma sprejema in da je bila do konca leta 2008 predvidena posodobljena presoja vplivov na okolje v skladu z Direktivo 85/337.
- 24 Irska je z dopisoma z dne 10. marca in 17. aprila 2009, potem ko se je srečala s Komisijo, to obvestila, da pripravlja zakonski osnutek za uvedbo postopka regularizacije, ki v izjemnih okoliščinah omogoča regularizacijo soglasij, ki so bila dana v nasprotju z Direktivo 85/337, z izdajo „nadomestnega soglasja“, in da bo upravitelj polja vetrnih elektrarn v skladu s tem postopkom zaprosil za to soglasje.
- 25 Komisija je 26. junija 2009 tej državi članici poslala uradni opomin, v katerem je ugotovila, prvič, da ni prejela zakonskega osnutka, ki bi ga morala Irska sprejeti za zagotovitev izvršitve sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), in drugič, da je še vedno čakala na informacije o predvideni oceni vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje. Irska je 9. septembra 2009 na ta uradni opomin odgovorila in zavrnila, prvič, da bo zakonska sprememba, s katero naj bi bil uveden postopek nadomestitve, v kratkem sprejeta in, drugič, da se upravitelj polja vetrnih elektrarn načeloma strinja s tem, da bo vložil prošnjo za nadomestno soglasje.
- 26 Komisija je 22. marca 2010 Irski poslala nov uradni opomin in to državo članico pozvala, naj ji predloži pripombe v dveh mesecih od prejetja tega opomina. Ta država članica je odgovorila z dopisi z dne 18. maja 2010, 22. julija 2010 in 13. septembra 2010. Irski organi so v zadnjem dopisu Komisijo obvestili o tem, da so julija 2010 sprejeli Planning and Development (Amendment) Act 2010 (zakon o prostorskem načrtovanju in razvoju (sprememba) iz leta 2010) (v nadaljevanju: PDAA). Del XA tega PDAA, zlasti njegova člena 177 B in 177 C, določa postopek regularizacije soglasij, ki so bila dana v nasprotju z obveznostjo presoje vplivov na okolje.
- 27 Po novi korespondenci med irskimi organi in Komisijo ter po obvestilu Irske o dodatnih zakonskih ukrepih, sprejetih med letoma 2010 in 2012, je Komisija z dopisom z dne 19. septembra 2012 med drugim od te države članice zahtevala, naj jo obvesti, če bo za nosilca projekta polja vetrnih elektrarn ta postopek regularizacije veljal.
- 28 Irska je v dopisu z dne 13. oktobra 2012 navedla, da je upravljavec polja vetrnih elektrarn, ki je v 100-odstotni lasti javno-zasebnega podjetja, zavrnil uporabo postopka regularizacije, ki je določen v delu XA PDAA, in da niti nacionalno pravo niti pravo Unije ne dopuščata tega, da bi bila njegova uporaba obvezna. Zlasti naj pravo Unije ne bi zahtevalo, da se ponovno preverjajo soglasja, ki so bila izdana za gradnjo polja vetrnih elektrarn, ki so postala dokončna, prav tako pa naj bi načeli pravne varnosti in prepovedi retroaktivnosti zakona ter sodna praksa Sodišča na področju procesne avtonomije držav članic preklicu navedenih soglasij nasprotovali.
- 29 Irski organi so z dopisom z dne 16. decembra 2013 Komisijo obvestili, da je upravljavec polja vetrnih elektrarn navedel, da se strinja z izvedbo „neuradne“ presoje vplivov tega polja na okolje, ki pa naj bi bila v skladu z zahtevami Direktive 85/337.
- 30 Irska je leta 2014 Komisiji poslala „idejni dokument“, ki je izkazoval „načrt“ za postopek „neuradne“ presoje vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje. Ta država članica se je na srečanju s Komisijo 13. maja 2014 tudi zavezala, da jo bo obvestila o „pismu o nameri“, ki naj bi bilo sklenjeno med upravljavcem polja vetrnih elektrarn in irskim ministrom za okolje, v katerem bo določeno soglasje glede izvedbe neuradne okoljske presoje. Ta osnutek je bil poslan Komisiji 11. marca 2015, irski organi pa so novo različico tega osnutka poslali 7. marca 2016.

- 31 Komisija je večkrat ponovila, da na podlagi teh dokumentov Irska ne izpolnjuje svojih obveznosti. Službe Komisije so po sestanku, ki je potekal 29. novembra 2016, v elektronski pošti z dne 15. decembra 2016 irske organe obvestile, da mora Komisija dokončno besedilo podpisanega pisma o nameri prejeti do konca leta 2016 in da bo v nasprotnem primeru v začetku leta 2017 zadevo znova predložila Sodišču.
- 32 Irska je 22. decembra 2016 Komisiji poslala novo različico „idejnega dokumenta“ in „informativnega dokumenta“ z dne 2. decembra 2015. V spremnem dopisu so irski organi navedli, da je podpis obeh dokumentov predviden za konec januarja 2017.
- 33 Po drugih dopisovanjih z irskimi organi je Komisija z dopisom z dne 26. januarja 2018 Irsko obvestila, da kljub podpisu „idejnega dokumenta“ meni, da še vedno obstaja neizpolnitev obveznosti popolne izvršitve sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380). Devet let po razglasitvi te sodbe ni prišlo do nobenega napredka glede presoje vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje.
- 34 Irska je z dopisom z dne 1. februarja 2018 priznala, da razprave za rešitev zadeve trajajo že več let. V tem dopisu je ta država članica sicer trdila, da je za nadaljevanje dejanj, ki so nujna za to izvršitev, čakala na pripombe Komisije glede dokumentov, ki ji jih je predložila z dopisom z dne 22. decembra 2016.
- 35 Ker je Komisija menila, da druga alineja točke 1 izreka sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), še ni bila izvršena, je vložila to tožbo.
- 36 Komisija je po končanem pisnem delu postopka v tej zadevi z dopisom, ki ga je v sodno tajništvo Sodišča vložila 1. aprila 2019, Sodišče obvestila o dopisu irskih organov, ki ga je prejela 29. marca 2019 (v nadaljevanju: dopis z dne 29. marca 2019), iz katerega izhaja, da se upravljavec polja vetrnih elektrarn strinja, da bo sodeloval pri izvedbi „postopka nadomestitve“, ki je predviden v PDAA, „v najkrajšem možnem času, da se zagotovi izvedba *ex post* presoje vplivov na okolje“. 1. aprila 2019 so tudi irski organi ta dopis vložili v sodno tajništvo Sodišča.

Neizpolnitev obveznosti

Trditve strank

- 37 Komisija opozarja, da je Sodišče v sodbi z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), med drugim odločilo, da Irska s tem, da ni sprejela vseh potrebnih ukrepov za zagotovitev, da se pred izdajo soglasij za gradnjo polja vetrnih elektrarn in za povezana dela ter pred izvedbo del opravi presoja vplivov projekta na okolje, ni izpolnila svojih obveznosti iz Direktive 85/337. Po navedbah Komisije Irska ni nasprotovala temu, da mora za odpravo te neizpolnitve obveznosti sprejeti konkretne ukrepe.
- 38 Komisija meni, da Sodišču v tej sodbi ni bilo treba določiti posebnih ukrepov za odpravo ugotovljene neizpolnitve obveznosti. Iz sodne prakse Sodišča pa naj bi izhajalo (sodbi z dne 7. januarja 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, točki 64 in 65, in z dne 28. februarja 2012, Inter-Environnement Wallonie in Terre wallonne, C-41/11, EU:C:2012:103, točke 42, 43 in 46), da mora Irska odpraviti vse protipravne posledice, ki izhajajo iz neizvedbe presoje vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje, in sprejeti vse potrebne ukrepe za nadomestitev te neizvedbe. Vsekakor pa naj le pripravljalni ukrepi, kakršni so ti v postopku v glavni stvari, ne bi zadostovali.
- 39 Komisija se v utemeljitev svoje argumentacije sklicuje tudi na sodbi z dne 26. julija 2017, Comune di Corridonia in drugi (C-196/16 in C-197/16, EU:C:2017:589, točka 35), in z dne 28. februarja 2018, Comune di Castellsbellino (C-117/17, EU:C:2018:129, točka 30), ki potrjujeta, da morajo pristojni nacionalni organi v okviru svojih pristojnosti sprejeti vse potrebne ukrepe, da nadomestijo neizvedbo

presoje vplivov na okolje, tako da na primer prekličejo že izdano soglasje za izvedbo ali zadržijo njegovo izvajanje, da se taka presoja opravi. Pravo Unije naj ne bi nasprotovalo temu, da se presoja vplivov na okolje izvede iz naslova regularizacije, ob upoštevanju nekaterih pogojev.

- 40 V predhodnem postopku je Irska podala dva različna predloga, ki sta navedena v točkah 24 in 29 te sodbe, da bi nadomestila neizvedbo presoje vplivov polja vetrnih elektrarn, vendar glede nobenega od njiju ni navedla konkretnih posledic.
- 41 Na eni strani je ta država članica predstavila možnost izvedbe neuradne presoje. Vendar ni sprejela nobenega konkretnega ukrepa za to izvedbo.
- 42 Na drugi strani Komisija trdi, da je Irska spremenila svojo zakonodajo za izvedbo postopka, na podlagi katerega je mogoče regularizirati soglasja, ki so bila dana v nasprotju z obveznostjo presoje vplivov na okolje, ki izhaja iz prava Unije. Vendar naj bi ta država članica zdaj trdila, da bo ta postopek, ki je v delu XA PDAA, mogoče uporabiti le v prihodnosti in da kljub dejstvu, da je upravljavec polja vetrnih elektrarn hčerinska družba, ki je bila v 100-odstotni lasti javno-zasebnega podjetja, ta upravljavec ni zavezan, da ta postopek uporablja.
- 43 Komisija pa meni, da mora Irska preklicati ali zadržati zadevna soglasja in *ex post* izvesti popravno presojo, čeprav ti ukrepi škodujejo pridobljenim pravicam upravljavca polja vetrnih elektrarn. Možnost za državo članico, da v zvezi s tem navaja načelo procesne avtonomije, naj bi bila v skladu s sodbo z dne 17. novembra 2016, Stadt Wiener Neustadt (C-348/15, EU:C:2016:882, točka 40), omejena z načeloma učinkovitosti in enakovrednosti.
- 44 Poleg tega naj bi iz sodbe z dne 14. junija 2007, Medipac-Kazantzidis (C-6/05, EU:C:2007:337, točka 43), izhajalo, da za upravljavca polja vetrnih elektrarn veljajo obveznosti, ki izhajajo iz direktiv Unije, saj je ta upravljavec hčerinska družba, ki je v 100-odstotni lasti subjekta, ki ga nadzorujejo javni organi.
- 45 Poleg tega Komisija navaja, da zamude pri izvršitvi sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), ni mogoče upravičiti. V skladu s sodno prakso Sodišča (sodba z dne 9. decembra 2008, Komisija/Francija, C-121/07, EU:C:2008:695, točka 21) velja, da čeprav člen 260 PDEU ne določa natančno roka, v katerem je treba sodbo izvršiti, naj bi bilo treba sodbo začeti izvrševati takoj in končati v najkrajšem možnem roku. V obravnavanem primeru naj niti zapletenost zadevne problematike niti domnevna prekinitev komunikacije med Irsko in Komisijo na koncu leta 2016 ne bi mogli upravičiti dolgega obdobja neaktivnosti te države članice. Komisija poleg tega opozarja, da je navedla, da je bil december 2016 dokončni ciljni datum za izvršitev sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380).
- 46 Komisija v repliki trdi, da Irska iz naslova regularizacije še vedno ni izvedla presoje vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje. Ta država članica naj torej ne bi sprejela minimalnih zahtevanih ukrepov za izvršitev sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380).
- 47 Irska predlaga, naj se tožba Komisije zavrne.
- 48 Ta država članica trdi, da iz sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), in iz procesnega gradiva v zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba, izhaja, da se obe alineji iz točke 1 izreka te sodbe v resnici nanašata le na eno in isto neizpolnitev obveznosti, in sicer opustitev popolnega prenosa Direktive 85/337. Razen za prenos te direktive naj posledično sprejetje posebnih ukrepov glede polja vetrnih elektrarn ne bi bilo potrebno.
- 49 Komisija naj v tožbi tudi ne bi opredelila posebnih ukrepov, ki bi jih morala Irska sprejeti za izvršitev druge alineje točke 1 izreka te sodbe.

- 50 Poleg tega naj se s to sodbo ne bi odpravila oziroma razveljavila soglasja, ki so bila med letoma 1998 in 2003 izdana za gradnjo polja vetrnih elektrarn. Tožba zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 226 ES, ki je postal člen 258 PDEU, naj ne bi smela škodovati pridobljenim pravicam tretjih oseb, zlasti če te tretje osebe v zvezi s tem niso podale izjave.
- 51 Načini, ki omogočajo odpravo nacionalne upravne odločbe, naj bi izhajali iz procesne avtonomije držav članic. Sodba z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380, točka 59), naj bi potrjevala, da se obveznost nadomestitve neizvedbe presoje vplivov na okolje omejuje s procesnim okvirom, ki se uporablja v vsaki državi članici. Na Irskem pa naj bi lahko soglasje za gradnjo odpravilo le High Court (vrhovno sodišče, Irska) na podlagi neposredne tožbe, s katero se to zahteva.
- 52 V zvezi s tem naj bi iz sodbe z dne 17. novembra 2016, Stadt Wiener Neustadt (C-348/15, EU:C:2016:882), izhajalo, da ob upoštevanju nekaterih pogojev države članice lahko določijo roke, ki veljajo za neposredne tožbe zoper odločbe, sprejete na področju urbanizma. V skladu z irskim procesnim pravom, ki je veljalo pred sprejetjem PDAA, naj bi bil določen dvomesečni rok za vložitev zahtevkov za odpravo urbanističnega dovoljenja. V PDAA je določeno, da je ta rok osem tednov. Soglasja, ki so bila izdana za gradnjo polja vetrnih elektrarn, so posledično postala dokončna.
- 53 Irska trdi, da se zato položaj te zadeve razlikuje od položajev v zadevah, v katerih sta bili izdani sodbi z dne 26. julija 2017, Comune di Corridonia in drugi (C-196/16 in C-197/16, EU:C:2017:589), in z dne 28. februarja 2018, Comune di Castelbellino (C-117/17, EU:C:2018:129), na kateri se sklicuje Komisija. Iz povzetka dejanskega stanja v teh sodbah naj bi izhajalo, da je nacionalno sodišče zadevna soglasja dejansko odpravilo. Vprašanja v zvezi z obveznostjo izvedbe presoje vplivov na okolje so se pojavila šele po tej odpravi soglasij, in sicer v postopku za pridobitev novih soglasij za zadevne projekte.
- 54 Ta zadeva naj bi se razlikovala tudi od zadeve, v kateri je bila izdana sodba z dne 7. januarja 2004, Wells (C-201/02, EU:C:2004:12), ki je bila izdana v postopku predhodnega odločanja v sporu glede nacionalnega soglasja, ki se je izpodbijalo v predpisanem roku. Sodišče naj bi v tej sodbi odločilo, da mora nacionalno sodišče preveriti, ali nacionalna zakonodaja dopušča preklic ali zadržanje že pridobljenega soglasja. Poleg tega naj bi v sodbi z dne 12. februarja 2008, Kempter (C-2/06, EU:C:2008:78), Sodišče potrdilo, da če obstaja dokončna upravna odločba, pravo Unije ne zahteva, da mora nacionalni organ avtomatično ponovno preučiti to odločbo.
- 55 Poleg tega naj bi bilo treba pri urbanističnih dovoljenjih, ki ne morejo biti več predmet sodnega nadzora, spoštovati načeli varstva zaupanja v pravo in pravne varnosti ter lastninsko pravico imetnikov teh dovoljenj.
- 56 V tej zadevi pa naj bi bil preklic izdanih soglasij, ki so postala dokončna, v nasprotju z načelom pravne varnosti. Irski naj teh soglasij torej ne bi bilo treba odpraviti ali preklicati. *A fortiori* naj ji prav tako ne bi bilo treba *ex post* izvesti presoje vplivov na okolje na podlagi upoštevnihih določb PDAA.
- 57 Irska podredno trdi, da je izpolnila obveznosti iz sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), saj je sprejela ukrepe, da bi se – zunaj obstoječega pravnega okvira – izvedla neuradna presoja v Derrybrienu. Zgodovina sodelovanja med Irsko in Komisijo, kakor je podrobno navedena v tožbi, naj bi bila dokaz, da je bila v zvezi s tem irska vlada v dobri veri.
- 58 Irska v utemeljitev te trditve med drugim trdi, da je irska vlada izdelala „idejni dokument“ v soglasju z nosilcem projekta polja vetrnih elektrarn. V skladu s tem dokumentom naj bi moral nosilec projekta pripraviti – in pri tem upoštevati okvirni dokument – okoljsko poročilo, ki mora vključevati morebitne ukrepe za zmanjšanje tveganja. Ta dokument naj bi določal tudi, da bo to poročilo predmet javnega posvetovanja.

- 59 Začetek tega postopka je zadostna izvršitev sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), ker – v nasprotju s popolnim prenosom Direktive 85/337, ki so ga v celoti nadzorovali irski organi – izvajanje presoje vplivov projekta na okolje dejansko zahteva udeležbo tretjih oseb.
- 60 Še bolj podredno, Irska trdi, da bo obveznosti, ki jih ima, izvršila najkasneje do datuma, ki je določen za morebitno obravnavo pred Sodiščem v tej zadevi.
- 61 Poleg tega naj bi bilo trajanje postopka, ki je nujen za izvedbo presoje vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje, povezano s tem, da Komisija po tem, ko je 22. decembra 2016 prejela novo različico „idejnega dokumenta“, ki je bil namenjen pripravi izvedbe presoje vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje, ni reagirala. Irski organi naj bi pričakovali, da bo ta dokument formalno potrjen. Vsekakor naj ta država članica ne bi smela biti kaznovana, ker si je – da bi izvršila sodbo Sodišča – vzela čas, potreben za določitev ustreznih ukrepov, oziroma ker teh ukrepov ni uspela določiti.
- 62 Irska je na obravnavi potrdila, da nima več namena izvesti neuradne presoje vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje. Kot izhaja iz dopisa z dne 29. marca 2019, Irska trdi, da se je upravljavec polja vetrnih elektrarn strinjal, da bo sodeloval pri tem, da bo v skladu z delom XA PDAA začel postopek regularizacije. V okviru regularizacije naj bi bila presoja vplivov na okolje v skladu z Direktivo 85/337 izvedena takoj, ko bo to mogoče.
- 63 V odgovor na vprašanja Sodišča na obravnavi je Irska navedla, da še vedno ni bilo formalnega soglasja upravljavca polja vetrnih elektrarn. Poleg tega naj ne bi bilo odločeno, ali slednji sam zahteva nadomestno soglasje v skladu s členom 177 C PDAA ali pa na podlagi člena 177 B PDAA pristojni organi sami po uradni dolžnosti uvedejo postopek regularizacije.

Presoja Sodišča

Uvodne ugotovitve

- 64 V tej tožbi, ki je bila vložena na podlagi člena 260(2) PDEU, Komisija trdi, da Irska ni izvršila sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), le glede drugega očitka iz druge alineje točke 1 izreka te sodbe. Sodišče je v zvezi s tem odločilo, da Irska s tem, da ni sprejela vseh potrebnih ukrepov za zagotovitev, da se, preden se dodelijo soglasja za gradnjo tega polja vetrnih elektrarn in povezane dejavnosti ter za izvedbo del, opravi presoja vplivov tega projekta na okolje v skladu s členi od 5 do 10 Direktive 85/337, ni izpolnila svojih obveznosti iz členov 2, 4 in od 5 do 10 te direktive.

Dopustnost tožbe

- 65 Ker Irska v bistvu trdi, da Komisija ni opredelila predmeta svoje tožbe in ni opredelila ukrepov, ki so nujni za izvršitev sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), kar zadeva drugo alineo točke 1 izreka te sodbe, se šteje, da v resnici izpodbija dopustnost te tožbe.
- 66 Komisija v zvezi s tem v tožbi trdi, da bi Irska za izvršitev sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), kar zadeva drugo alineo točke 1 izreka te sodbe, morala odpraviti protipravne posledice, ki izhajajo iz kršitve obveznosti izvedbe predhodne presoje vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje in zato začeti postopek regularizacije zadevnega projekta. Ta regularizacija naj bi morala vsebovati presojo vplivov tega projekta na okolje v skladu z zahtevami iz Direktive 85/337.
- 67 Zato ni pravilno, da Irska Komisiji očita, da ni opredelila ukrepov za izvršitev sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), in s tem ni dovolj natančno določila predmeta tožbe.

68 Ugotoviti je torej treba, da na podlagi trditev Irske ni mogoče izpodbijati dopustnosti te tožbe.

Vsebinska presoja

- 69 Irska trdi, da je ta tožba neutemeljena, pri čemer zatrjuje, da razen za prenos Direktive 85/337 sprejetje posebnih ukrepov glede polja vetrnih elektrarn ni nujno ter, zlasti, da preklic soglasij, ki so bila dana upravljavcu tega parka in so postala dokončna, v skladu z njenim nacionalnim pravom ni mogoč.
- 70 Komisija pa meni, da mora Irska, kot je bilo navedeno v točki 66 te sodbe, odpraviti protipravne posledice ugotovljene neizpolnitve obveznosti in v okviru postopka regularizacije izvesti presojo vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje v skladu z zahtevami iz te direktive.
- 71 V teh okoliščinah je treba preučiti obveznosti, ki jih ima država članica, če je bil projekt dovoljen v nasprotju z obveznostjo predhodne presoje njegovih vplivov na okolje, ki jo določa Direktiva 85/337, zlasti v primeru, ko soglasje ni bilo izpodbijano v roku, ki ga določa nacionalno pravo, in je torej v nacionalnem pravnem redu postalo dokončno.
- 72 V zvezi s tem je treba spomniti, da iz člena 2(1) Direktive 85/337 izhaja, da je treba pred izdajo soglasja za izvedbo projektov, ki bodo verjetno pomembno vplivali na okolje v smislu člena 4 te direktive v povezavi s Prilogama I ali II k tej direktivi, opraviti presojo teh vplivov (sodba z dne 7. januarja 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, točka 42).
- 73 Predhodnost take presoje je utemeljena s tem, da je nujno, da v postopku sprejemanja odločitev pristojni organ upošteva vplive na okolje v najzgodnejši možni fazi v vseh postopkih tehničnega načrtovanja in sprejemanja odločitev, ker je cilj preprečevati povzročanje onesnaževanja ali motenj pri izvoru, ne pa poskušati naknadno zmanjšati njihove vplive (sodbi z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska, C-215/06, EU:C:2008:380, točka 58, in z dne 26. julija 2017, Comune di Corridonia in drugi, C-196/16 in C-197/16, EU:C:2017:589, točka 33).
- 74 Direktiva 85/337 pa ne vsebuje določb glede posledic kršitve te obveznosti predhodne presoje (glej v tem smislu sodbo z dne 26. julija 2017, Comune di Corridonia in drugi, C-196/16 in C-197/16, EU:C:2017:589, točka 34).
- 75 Vendar morajo države članice v skladu z načelom lojalnega sodelovanja iz člena 4(3) PEU odpraviti nezakonite posledice te kršitve prava Unije. Ta obveznost velja za vse organe zadevne države članice in zlasti za nacionalne organe, ki morajo tako v mejah svojih pristojnosti sprejeti vse potrebne ukrepe, da nadomestijo neizvedbo presoje vplivov na okolje, tako da na primer prekličejo že izdano soglasje za izvedbo ali zadržijo njegovo izvajanje, da se taka presoja opravi (glej v tem smislu sodbi z dne 7. januarja 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, točka 64, in z dne 26. julija 2017, Comune di Corridonia in drugi, C-196/16 in C-197/16, EU:C:2017:589, točka 35).
- 76 Glede možnosti, da se *a posteriori* regularizira ta neizvedba presoje, Direktiva 85/337 ne nasprotuje temu, da nacionalna pravila v nekaterih primerih dopuščajo regularizacijo ravnanj ali aktov, ki so po pravu Unije nezakonita, pod pogojem, da za to možnost velja pogoj, da je zadevnim osebam onemogočeno, da bi obšle pravila Unije ali jih ne bi uporabile, in da ta možnost ostane izjemna (sodba z dne 26. julija 2017, Comune di Corridonia in drugi, C-196/16 in C-197/16, EU:C:2017:589, točki 37 in 38).
- 77 Presoja, izvedena v okviru tega postopka regularizacije, po vzpostavitvi in začetku uporabe obrata ne more biti omejena na prihodnje vplive tega obrata na okolje, temveč je treba pri njej prav tako upoštevati vplive na okolje v obdobju od vzpostavitve tega obrata (glej v tem smislu sodbo z dne 26. julija 2017, Comune di Corridonia in drugi, C-196/16 in C-197/16, EU:C:2017:589, točka 41).

- 78 Nasprotno pa Direktiva 85/337 nasprotuje nacionalni ureditvi, ki nacionalnim organom omogoča, da tudi če ne obstajajo dokazane izjemne okoliščine, izdajo dovoljenje za regularizacijo, ki ima enake učinke, kot so tisti, ki jih ima predhodno soglasje, ki se izda po presoji vplivov na okolje, ki je bila izvedena v skladu s členom 2(1) in členom 4(1) in (2) te direktive (glej v tem smislu sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska, C-215/06, EU:C:2008:380, točka 61; z dne 17. novembra 2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, točka 37, in z dne 26. julija 2017, Comune di Corridonia in drugi, C-196/16 in C-197/16, EU:C:2017:589, točka 39).
- 79 Ta direktiva nasprotuje tudi zakonskemu ukrepu, ki dopušča – ne da bi se zahtevala naknadna presoja in tudi kadar ni nobenih posebnih izjemnih okoliščin – da se za projekt, za katerega bi se morala opraviti presoja vplivov na okolje v smislu člena 2(1) Direktive 85/337, šteje, da je bil predmet take presoje (glej v tem smislu sodbo z dne 17. novembra 2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, točka 38).
- 80 Prav tako Direktiva 85/337 nasprotuje temu, da se projekti, zoper soglasje za katere ni več mogoče vložiti neposrednih pravnih sredstev zaradi izteka roka za njihovo vložitev, določenega z nacionalno zakonodajo, preprosto štejejo za očitno zakonsko dovoljene glede obveznosti presoje vplivov na okolje (sodba z dne 17. novembra 2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, točka 43).
- 81 V tej zadevi ni sporno, da je ob zakonodajni reformi julija 2010 Irska v svojo zakonodajo uvedla postopek regularizacije projektov, za katere je bilo soglasje izdano v nasprotju z obveznostjo presoje vplivov na okolje. Iz spisa, s katerim razpolaga Sodišče, izhaja, da je izvedba tega postopka določena v delu XA PDAA, katerega določbe so bile sprejete za uskladitev z zahtevami iz sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380).
- 82 Na eni strani je v členu 177 B(1) in (2)(b) iz dela XA PDAA določeno, da če se je za soglasje za projekt, za katerega je bila zahtevana presoja vplivov na okolje, „s pravnomočno sodbo Sodišča Evropske unije“ ugotovilo, da ni bilo izdano zakonito, pristojni organ upravljavcu projekta s pisnim obvestilom naloži, naj vloži zahtevo za pridobitev nadomestnega soglasja. V členu 177 B(2)(c) iz dela XA PDAA je pojasnjeno, da se z navedenim obvestilom upravljavcu naloži, naj skupaj z zahtevo predloži popravno izjavo o vplivu na okolje („*remedial environmental impact statement*“).
- 83 Na drugi strani pa člen 177 C iz dela XA PDAA omogoča, da v enakih okoliščinah upravljavec projekta, ki je bil dovoljen v nasprotju z obveznostjo predhodne presoje vplivov na okolje, zahteva, da se uvede postopek regularizacije. Če je njegovi zahtevi ugodeno, mora upravljavec v skladu s členom 177 D(7)(b) iz dela XA PDAA predložiti popravno izjavo o vplivu na okolje.
- 84 Iz tega izhaja tudi, da na referenčni datum za presojno obstoja neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 260(2) PDEU, in sicer do izteka roka, določenega v uradnem opominu, izdanem na podlagi te določbe (glej v tem smislu sodbo z dne 11. decembra 2012, Komisija/Španija, C-610/10, EU:C:2012:781, točka 67), to je v skladu z uradnim opominom z dne 22. marca 2010, navedenim v točki 26 te sodbe, do konca meseca maja 2010 Irska ni izvedla nove presoje vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje v okviru regularizacije zadevnih soglasij in torej ni spoštovala pravnomočne sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), kar zadeva drugo alineo točke 1 izreka te sodbe.
- 85 Irska je na obravnavi trdila, da glede soglasij, ki so bila izdana za gradnjo polja vetrnih elektrarn, gotovo ne bi mogla uporabiti postopka regularizacije po uradni dolžnosti. Pristojni občinski organi so namreč začeli ta postopek iz člena 177 B iz dela XA PDAA in ga zaključili. Čeprav gre za pojavno obliko države, naj bi bili ti organi neodvisni in naj torej ne bi bili podvrženi nadzoru irske vlade.

- 86 Prav tako Irska trdi, da upravljavca polja vetrne energije ni mogla prisiliti, da zahteva nadomestno soglasje v skladu s členom 177 C iz dela XA PDAA. Ta upravljavec naj bi sicer res bila hčerinska družba, ki je v 100-odstotni lasti javno-zasebnega subjekta, katerega 90-odstotni delež ima Irska. Vendar pa naj bi bil ta subjekt neodvisen glede vsakodnevnega upravljanja svojih dejavnosti.
- 87 Irska trdi tudi, da načeli pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo nasprotujeta preklicu upravne odločbe – kakršna so zadevna soglasja v tej zadevi – zoper katero se zaradi poteka roka za vložitev pravnega sredstva ne more več vložiti neposredno pravno sredstvo in ki je posledično postala dokončna.
- 88 Vendar je treba te trditve Irske zavriniti.
- 89 Najprej je treba spomniti, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso država članica ne more sklicevati na določbe, prakso ali stanje notranjega pravnega reda, da bi upravičila neizpolnjevanje obveznosti, ki jih nalaga pravo Unije (sodbi z dne 2. decembra 2014, Komisija/Grčija, C-378/13, EU:C:2014:2405, točka 29, in z dne 24. januarja 2018, Komisija/Italija, C-433/15, EU:C:2018:31, točka 56 in navedena sodna praksa). Iz tega izhaja, da se Irska, da bi utemeljila to, da ni izvršila obveznosti, ki jih ima na podlagi sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), ne more sklicevati na nacionalne določbe, ki omejujejo možnosti začetka postopka regularizacije, kakor sta člen 177 B in člen 177 C iz dela XA PDAA, ki ju je v svojo nacionalno zakonodajo vključila prav za zagotovitev izvršitve te sodbe.
- 90 Vsekakor je glede zatrevane nemožnosti za to državo članico, da pristojne občinske organe zaveže, da začnejo postopek regularizacije, ki ga določa irska zakonodaja, treba spomniti, da mora v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 75 te sodbe, vsak organ te države članice in zlasti občinski organi v okviru svojih pristojnosti sprejeti vse ukrepe, ki so potrebni za nadomestitev neizvedbe presoje vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje.
- 91 Dalje, glede pasivnosti upravljavca polja vetrnih elektrarn oziroma celo njegovega zavračanja, da začne postopek regularizacije v skladu s členom 177 C iz dela XA PDAA, *mutatis mutandis* zadošča napotiti na ugotovitve, navedene v členu 89 te sodbe, ker je ta upravljavec pod nadzorom Irske. Tako je treba navedenega upravljavca obravnavati kot pojavnno obliko te države članice, ki so ji, kot je to pravilno trdila Komisija, naložene obveznosti iz direktiv Unije (sodba z dne 14. junija 2007, Medipac-Kazantzidis, C-6/05, EU:C:2007:337, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 92 Glede trditve Irske v zvezi z dejstvom, da načeli pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo nasprotujeta preklicu soglasij, nezakonito izdanih upravljavcu polja vetrnih elektrarn, je treba spomniti, na eni strani, da postopek neizpolnitve obveznosti temelji na objektivni ugotovitvi, da država članica ni spoštovala obveznosti, ki ji jih nalaga Pogodba ali akt sekundarnega zakonodaje, ter na drugi strani, da čeprav mora biti nezakoniti akt odpravljen v razumnem roku in je treba upoštevati, koliko je udeleženec morda lahko zaupal v zakonitost akta, pa je taka odprava načeloma vseeno dovoljena (sodba z dne 4. maja 2006, Komisija/Združeno kraljestvo, C-508/03, EU:C:2006:287, točki 67 in 68).
- 93 Irska se torej za izpodbijanje posledic, ki izhajajo iz objektivne ugotovitve tega, da navedeni upravljavec ni spoštoval obveznosti iz Direktive 85/337 na področju presoje vplivov nekaterih projektov na okolje, ne more sklicevati na pravno varnost in na zaupanje v pravo zadevnega upravljavca glede pridobljenih pravic (glej v tem smislu sodbo z dne 4. maja 2006, Komisija/Združeno kraljestvo, C-508/03, EU:C:2006:287, točka 69).
- 94 Vsekakor Irska trdi le, da po poteku dvomesečnega roka oziroma osmih tednov, ki jih določa PDAA, zadevna soglasja ne morejo biti več predmet neposrednega pravnega sredstva in jih nacionalni organi več ne morejo preklicati.

- 95 Irska pa v tej argumentaciji ne upošteva sodne prakse Sodišča, navedene v točki 80 te sodbe, v skladu s katero se projekti, zoper soglasja za katere ni več mogoče vložiti neposrednih pravnih sredstev zaradi izteka roka za njihovo vložitev, določenega z nacionalno zakonodajo, preprosto ne štejejo za zakonsko dovoljene glede na obveznost presoje vplivov na okolje.
- 96 Navesti je treba tudi, da čeprav ni izključeno, da se presoja, ki se izvede po postavitvi in zagonu zadevnega obrata, zato da se nadomesti neizvedba presoje vplivov na okolje, preden so bila izdana soglasja, lahko zaključi tako, da se ta soglasja bodisi prekličejo bodisi spremenijo, pa ta ugotovitev ne vpliva na možnost gospodarskega subjekta, ki je ravnal v skladu z zakonodajo države članice, za katero se je izkazalo, da je v nasprotju s pravom Unije, da od te države v skladu z nacionalno zakonodajo zahteva odškodnino za škodo, ki mu je nastala zaradi ravnanj in opustitev ravnanj te države.
- 97 Glede na zgoraj navedeno je treba ugotoviti, da Irska s tem, da ni sprejela vseh ukrepov za izvršitev sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), kar zadeva drugo alineo točke 1 izreka te sodbe, ni izpolnila obveznosti iz člena 260(1) PDEU.

Denarne kazni

Trditve strank

- 98 Ker Komisija meni, da Irska še vedno ni izvršila sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), predlaga, da se tej državi članici naloži, naj plača pavšalni znesek v višini 1.343,20 EUR, pomnožen s številom dni, ki so potekali od izdaje te sodbe do bodisi dne, ko bo Irska izvršila to sodbo, bodisi razglasitve sodbe v tej zadevi, če se bo to zgodilo pred izvršitvijo sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), ob upoštevanju, da mora biti minimalni pavšalni znesek 1.685.000 EUR.
- 99 Komisija predlaga tudi, da se Irski naloži plačilo denarne kazni v višini 12.264 EUR na dan od dneva izdaje sodbe v tej zadevi do dneva, ko bo Irska izvršila sodbo z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380).
- 100 Komisija ob napotovanju na sporočilo SEC(2005) 1658 z dne 12. decembra 2005, naslovljeno „Izvajanje člena [260 PDEU]“, kakor je bilo posodobljeno s sporočilom z dne 15. decembra 2017, naslovljenim „Posodobitev podatkov, ki se uporabljajo za izračun pavšalnih zneskov in denarnih kazni, ki jih bo Komisija predlagala [Sodišču] v postopkih za ugotavljanje kršitev“ (UL 2017, C 431, str. 3), predlaga, naj se dnevna denarna kazen izračuna tako, da se enotna osnova 700 EUR pomnoži s koeficientom resnosti 2 na lestvici od 1 do 20 in s koeficientom trajanja 3, to je najvišjim koeficientom. Dobljeni rezultat je pomnožen s faktorjem „n“, ki je za Irsko 2,92. Glede izračuna pavšalnega zneska je pavšalna osnova 230 EUR na dan ter jo je treba pomnožiti s koeficientom resnosti 2 in faktorjem „n“, ki je 2,92. Celotni dobljeni znesek se pomnoži s številom dni, ko je obstajala neizpolnitev obveznosti.
- 101 Glede teže kršitve Komisija meni, da je treba upoštevati cilje presoje vplivov na okolje, kakor jo določa Direktiva 85/337, dejstva, ki jih je Sodišče ugotovilo v točkah 102 in 104 sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), in zemeljski plaz, povezan z gradnjo polja vetrnih elektrarn, ki je povzročil veliko okoljsko škodo.
- 102 Poleg tega Komisija meni, da iz zadev, ki so bile predložene Sodišču, izhaja, da je Irska že večkrat kršila Direktivo 85/337. Čeprav je ta država članica to direktivo že prenesla v svojo zakonodajo, pa po mnenju Komisije ni storila nobenega napredka glede odprave zadevne neizpolnitve, ki obstaja že daljši čas.

- 103 Glede trajanja kršitve Komisija poudarja, da je za sprejetje ukrepov regularizacije odgovorna izključno Irska in da to sprejetje ni odvisno od mnenja Komisije. Irska bi morala te ukrepe sprejeti v najkrajših možnih rokih.
- 104 Irska meni, da je v tej zadevi že izvršila sodbo z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), ker je sprejela ukrepe, ki spadajo pod njen nadzor, tako da je izdelala „idejni dokument“, ki določa presojo vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje, ki jo je izvedel upravljavec tega polja.
- 105 To, da je bil za izdelavo tega dokumenta potreben določen čas, naj ne bi bil element, ki ustvarja neizpolnitev obveznosti, saj naj bi bili stiki s Komisijo pri določanju vsebine tega dokumenta nujni.
- 106 Poleg tega naj Komisija v svoji vlogi ne bi opredelila ukrepov, katerih sprejetje se zahteva za izvršitev sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), kar zadeva drugo alineo točke 1 izreka te sodbe. Namen določitve denarne kazni pa naj bi bila prav izvršitev te sodbe.
- 107 Vsekakor naj bi se okoliščine te zadeve iz razloga, navedenega v točki 53 te sodbe, razlikovale od okoliščin iz sodb z dne 26. julija 2017, Comune di Corridonia in drugi (C-196/16 in C-197/16, EU:C:2017:589), in z dne 28. februarja 2018, Comune di Castellbellino (C-117/17, EU:C:2018:129). Če pa bi Sodišče menilo, da ti sodbi potrjujeta argumentacijo Komisije, bi to pomenilo odstop od sodne prakse na tem področju. Zato naj ne bi bilo mogoče naložiti nobene kazni zaradi morebitne kršitve, storjene v obdobju pred julijem 2017.
- 108 Irska poleg tega opozarja, da sporočili Komisije Sodišča ne zavezujeta in da mora to določiti ustrezno in sorazmerno kazen. Ta zadeva naj bi bila edinstvena in neobičajna, kar naj bi moralo Sodišče upoštevati pri določitvi zneska denarne kazni.
- 109 Glede resnosti kršitve Irska meni, da je treba uporabiti najnižji koeficient, zlasti glede na to, da je bila Direktiva 85/337 popolnoma prenesena v nacionalno zakonodajo, glede na dobro vero Irske in glede na težavne dejanske in pravne okoliščine v tej zadevi. Prav tako naj bi bilo treba upoštevati napredek Irske glede izvajanja njenih obveznosti in dejstva, da ni bilo dokazano, da je bil zemeljski plaz na območju Derrybriena povezan z gradnjo polja vetrnih elektrarn. Poleg tega naj bi Irska konstruktivno sodelovala s Komisijo in pokazala, da je odločena rešiti zadevne probleme. Rok, ki je potekel med mesecem decembrom 2016 in mesecem oktobrom 2017, naj bi bil posledica nesporazuma med Irsko in Komisijo in naj ne bi izkazoval pomanjkljivega sodelovanja.
- 110 Glede na posebne okoliščine v tej zadevi in na težave pri vzpostavljanju mehanizma regularizacije v skladu z načeloma pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo naj tudi uporaba koeficienta trajanja ne bi bila primerna.

Presoja Sodišča

- 111 Uvodoma je treba spomniti, da Sodišče v vsaki zadevi glede na okoliščine primera, o katerem odloča, in glede na stopnjo prepričevanja in odvracanja, ki se mu zdi potrebna, določi primerne denarne sankcije, da se med drugim preprečijo ponovne podobne kršitve prava Unije (sodba z dne 14. novembra 2018, Komisija/Grčija, C-93/17, EU:C:2018:903, točka 107 in navedena sodna praksa).

Pavšalni znesek

- 112 Najprej je treba spomniti, da je Sodišče pri izvajanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku, ki ga ima na tem področju, pristojno, da kumulativno naloži denarno kazen in pavšalni znesek (sodba z dne 14. novembra 2018, Komisija/Grčija, C-93/17, EU:C:2018:903, točka 153).

- 113 Naložitev plačila pavšalnega zneska in določitev morebitne višine tega zneska morata v vsakem posameznem primeru temeljiti na upoštevanju vseh bistvenih elementov, ki se nanašajo na značilnosti ugotovljene neizpolnitve obveznosti in na ravnanje države članice, na katero se nanaša postopek, ki se je začel na podlagi člena 260 PDEU. Ta člen v zvezi s tem podeljuje Sodišču široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, da to odloči, ali je treba naložiti tako sankcijo ali ne, in da po potrebi določi njen znesek (sodba z dne 14. novembra 2018, Komisija/Grčija, C-93/17, EU:C:2018:903, točka 154).
- 114 Poleg tega mora Sodišče v okviru pooblastila za odločanje po prostem preudarku ta pavšalni znesek določiti tako, da bo ta na eni strani prilagojen okoliščinam in na drugi strani sorazmeren s storjeno kršitvijo. Med dejavniki, ki jih je treba glede tega upoštevati, so elementi, kot sta resnost kršitve in obdobje trajanja očitane neizpolnitve obveznosti po izdaji sodbe, s katero je bila ta neizpolnitev obveznosti ugotovljena, in plačilna zmožnost zadevne države članice (glej v tem smislu sodbi z dne 2. decembra 2014, Komisija/Italija, C-196/13, EU:C:2014:2407, točki 117 in 118, in z dne 14. novembra 2018, Komisija/Grčija, C-93/17, EU:C:2018:903, točke 156, 157 in 158).
- 115 Na prvem mestu, glede resnosti kršitve je treba spomniti, da je cilj varstva okolja eden od bistvenih ciljev Unije in je tako razsežen kot tudi temeljen (glej v tem smislu sodbo z dne 28. februarja 2012, Inter-Environnement Wallonie in Terre wallonne, C-41/11, EU:C:2012:103, točka 57 in navedena sodna praksa).
- 116 Presoja vplivov na okolje, kot je določena v Direktivi 85/337, je eden od temeljnih mehanizmov varstva okolja, ker omogoča, kot je bilo navedeno v točki 73 izpodbijane sodbe, preprečevati povzročanje onesnaževanja ali motenj pri izvoru, in ne poskuša naknadno zmanjšati njihovih vplivov.
- 117 V skladu s sodno prakso, navedeno v točki 75 te sodbe, v primeru kršitve obveznosti presoje vplivov na okolje pravo Unije od držav članic zahteva, da odstranijo vsaj nezakonite posledice, ki zaradi nje nastanejo (glej v tem smislu sodbo z dne 26. julija 2017, Comune di Corridonia in drugi, C-196/16 in C-197/16, EU:C:2017:589, točka 35).
- 118 Kot izhaja iz točk od 23 do 36 te sodbe, je od ugotovitve neizpolnitve obveznosti v sodbi z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), zaradi kršitve obveznosti izvedbe presoje vplivov na okolje pred izdajo soglasja in gradnjo polja vetrnih elektrarn preteklo več kot enajst let, Irska pa še vedno ni sprejela potrebnih ukrepov za izvršitev druge alineje točke 1 izreka te sodbe.
- 119 Irska je julija 2010 res sprejela PDAA, katerega del XA določa postopek regularizacije projektov, ki so bili dovoljeni v nasprotju z obveznostjo presoje vplivov na okolje. Vendar je malo več kot dve leti kasneje ta država članica Komisijo obvestila, da ne bo uporabila postopka regularizacije, čeprav je od aprila 2009 trdila nasprotno. Je pa Irska predlagala, da bo izvedla neuradno presoj, ki ne temelji na nobeni pravni podlagi. Z dopisom z dne 29. marca 2019, torej dva dni pred obravnavo pred Sodiščem v tej zadevi, je Irska ponovno spremenila svoje stališče in trdila, da bo upravljavec polja vetrnih elektrarn predlagal uporabo postopka regularizacije, ki je določena v delu XA PDAA. Na obravnavi pa Irska ni mogla navesti, ali bodo pristojni organi ta postopek začeli po uradni dolžnosti v skladu s členom 177 B iz dela XA PDAA ali na predlog tega upravljavca v skladu s členom 177 C iz dela XA PDAA. Prav tako ni mogla navesti datuma začetka tega postopka. Do tega dne Sodišče v zvezi s tem ni dobilo nobene informacije.
- 120 Ugotoviti je treba, da v teh okoliščinah ravnanje Irske kaže na to, da ta država članica ni ravnala v skladu s svojo obveznostjo lojalnega sodelovanja, da bi odpravila neizpolnitev obveznosti države, ki je bila ugotovljena v drugi alineji točke 1 izreka sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), kar je obteževalna okoliščina.

- 121 Ker ta sodba še ni bila izvršena, Sodišče lahko le ugotovi, da kršitev traja zelo dolgo, kar pomeni, da gre glede na cilj varstva okolja, ki je določen v Direktivi 85/337, za resno kršitev (glej po analogiji sodbo z dne 22. februarja 2018, Komisija/Grčija, C-328/16, EU:C:2018:98, točka 94).
- 122 Na drugem mestu, glede trajanja kršitve je treba opozoriti, da ga je treba oceniti glede na trenutek, ko Sodišče presoja dejansko stanje, in ne glede na trenutek, ko Komisija pri njem vloži tožbo. V obravnavanem primeru je trajanje kršitve, in sicer več kot enajst let od dneva razglasitve sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), precej dolgo (glej po analogiji sodbo z dne 22. februarja 2018, Komisija/Grčija, C-328/16, EU:C:2018:98, točka 99).
- 123 Namreč, čeprav člen 260(1) PDEU ne določa natančnega roka, v katerem je treba sodbo izvršiti, interes takojšnje in enotne uporabe prava Unije v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča zahteva, da se postopek izvršitve začne takoj in se čim prej konča (sodba z dne 22. februarja 2018, Komisija/Grčija, C-328/16, EU:C:2018:98, točka 100).
- 124 Na tretjem mestu, glede plačilne zmožnosti zadevne države članice iz sodne prakse Sodišča izhaja, da je treba upoštevati nedavno gibanje bruto domačega proizvoda (BDP) države članice, kakor je izkazano ob presoji dejanskega stanja, ki jo opravi Sodišče (sodba z dne 22. februarja 2018, Komisija/Grčija, C-328/16, EU:C:2018:98, točka 101).
- 125 Glede na vse okoliščine v tej zadevi je treba ugotoviti, da je treba za učinkovito preprečevanje poznejših podobnih kršitev prava Unije sprejeti ukrep naložitve plačila pavšalnega zneska v višini 5.000.000 EUR.
- 126 Zato je treba Irski naložiti, naj Komisiji plača pavšalni znesek v višini 5.000.000 EUR.

Denarna kazen

- 127 V skladu z ustaljeno sodno prakso je naložitev denarne kazni načeloma utemeljena le, če neizpolnitev obveznosti, ki izhaja iz neizvršitve predhodne sodbe, traja do presoje dejanskega stanja s strani Sodišča (sodba z dne 14. novembra 2018, Komisija/Grčija, C-93/17, EU:C:2018:903, točka 108 in navedena sodna praksa).
- 128 V obravnavanem primeru ni sporno, kot je bilo med drugim navedeno v točkah 118 in 119 te sodbe, da Irska še vedno ni izvedla presoje vplivov polja vetrnih elektrarn na okolje v postopku regularizacije zadevnih soglasij, izdanih v nasprotju z obveznostjo predhodne presoje vplivov na okolje, ki je določena v Direktivi 85/337. Na datum, ko Sodišče presoja dejstva, to nima nobene informacije, ki bi pričala o mogoči spremembi tega položaja.
- 129 Glede na zgoraj navedeno je treba ugotoviti, da je neizpolnitev obveznosti, ki se očita Irski, trajala do presoje dejanskega stanja, ki ga je v obravnavani zadevi opravilo Sodišče.
- 130 V teh okoliščinah Sodišče meni, da je naložitev plačila denarne kazni Irski ustrezen finančni ukrep, da bo ta spodbujena k sprejetju potrebnih ukrepov za odpravo ugotovljene neizpolnitve obveznosti in da se zagotovi popolna izvršitev sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380).
- 131 Glede izračuna zneska denarne kazni iz ustaljene sodne prakse izhaja, da mora biti denarna kazen določena glede na stopnjo prepričevanja, ki je potrebna, da država članica, ki ni izvršila sodbe, s katero je bila ugotovljena neizpolnitev obveznosti, spremeni svoje ravnanje in očitano kršitev odpravi. Sodišče pri izvrševanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku na tem področju določi denarno kazen tako, da je ta na eni strani prilagojena okoliščinam ter na drugi strani sorazmerna z ugotovljeno neizpolnitvijo obveznosti in s plačilno zmožnostjo zadevne države članice (sodba z dne 14. novembra 2018, Komisija/Grčija, C-93/17, EU:C:2018:903, točki 117 in 118).

- 132 Predlogi Komisije v zvezi z denarno kaznijo Sodišča ne zavezujejo in so zgolj koristna oporna točka. Sodišče mora ohraniti prosto presojo pri določitvi denarne kazni v znesku in obliki, za katera meni, da sta ustrezna za spodbuditev te države članice k prenehanju neizvrševanja obveznosti, ki jih ima na podlagi prava Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 14. novembra 2018, Komisija/Grčija, C-93/17, EU:C:2018:903, točka 119).
- 133 Pri določitvi zneska denarne kazni so temeljna merila, ki jih je treba upoštevati za zagotovitev njene prisilne narave, da bi se zagotovila enotna in učinkovita uporaba prava Unije, načeloma teža kršitve, trajanje kršitve in plačilna zmožnost zadevne države članice. Pri uporabi teh meril je treba upoštevati zlasti posledice neizvršitve za zasebne in javne interese ter nujnost, da zadevna država članica izpolni svoje obveznosti (sodba z dne 14. novembra 2018, Komisija/Grčija, C-93/17, EU:C:2018:903, točka 120).
- 134 Sodišče v tej zadevi glede na vse pravne in dejanske okoliščine, na podlagi katerih je bila ugotovljena neizpolnitev obveznosti, in glede na ugotovitve iz točk od 115 do 124 te sodbe meni, da je ustrezno naložiti denarno kazen v višini 15.000 EUR na dan.
- 135 Irski je treba torej naložiti, naj Komisiji plača denarno kazen v višini 15.000 EUR za vsak dan zamude pri izvedbi ukrepov, potrebnih za usklajitev s sodbo z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), od izreka te sodbe do popolne izvršitve prvonavedene sodbe.

Stroški

- 136 V skladu s členom 138(1) Poslovnika Sodišča se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Komisija je predlagala, naj se Irski naloži plačilo stroškov, in ker ta s predlogi ni uspela, se ji naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

- 1. Irska s tem, da ni sprejela vseh ukrepov za izvršitev sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380), ni izpolnila obveznosti, ki jih ima na podlagi člena 260(1) PDEU.**
- 2. Irski se naloži, naj Evropski komisiji plača pavšalni znesek v višini 5.000.000 EUR.**
- 3. Irski se naloži, naj Komisiji plača denarno kazen v višini 15.000 EUR za vsak dan zamude od izreka te sodbe do datuma izvršitve sodbe z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380).**
- 4. Irski se naloži plačilo stroškov.**

Podpisi